

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حق الله و حق الناس

نویسنده:

امید سیامک (کارشناس حقوق)

و ترجمه سبزی (کارشناس حقوق)

۱۴۰۱

سرشناسه	سیامک، محمداسماعیل، ۱۳۷۷ -
عنوان و نام پدیدآور	حق الله و حق الناس / نویسنده محمداسماعیل سیامک، ترجمه سبزی؛ ویراستار علی مصطفی پور.
مشخصات نشر	[آشتیان: حماسه سخن، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	۹۸ ص: ۱۴/۵×۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸-۶۲۲-۵۶۵۴-۱۶-۷
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
یادداشت	کتابنامه: ص. [۵۳] - ۵۶؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع	حقوق الهی

Divine rights

حقوق بشر -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 Human rights -- Religious aspects -- Islam
 حق (واژه) -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
 Religious aspects -- Islam -- (Haq) (Word
 حقوق مدنی (فقه)
 (Civil rights (Islamic law

شناسه افزوده : سبزی، نجمه، ۱۳۶۷ -

رده بندی کنگره : BP۲۳۰/۱

رده بندی دیویی : ۲۹۷/۴۸۳۴

شماره کتابشناسی ملی : ۸۸۳۴۶۳۰

اطلاعات رکورد کتابشناسی : نیم

عنوان: حق الله و حق الناس

نویسنده امید سیامک و نجمه سبزی

ویراستار: علی مصطفی پور

طراح جلد: مرکز آفرینش های هنری راه (طراح: علی حسینی حیدرآباد محکومیت)

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۵۶۵۴-۱۶-۷

چاپ اول: ۱۴۰۱

شمارگان: ۱۰۰۰ بها: ۴۶۰۰۰۰ ریال

انتشارات حماسه سخن

ایران، قم، بلوار جمهوری، نبش کوچه ۵۰/۱، مجتمع الهیه ۱، طبقه ۷، واحد ۱۶

Email: Hamaseh.Sokhan.Publication@gmail.com

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

کد پستی: ۳۷۱۶۷۵۱۹۹۴

www.hamaseh-sokhan-pub.ir

یکی از مسائل مهم و کاربردی در حقوق کشور ما، موضوع حق الله و حق الناس و تفکیک بین این دو است. در کتابهای فقهی، مصادیق حق الله و حق الناس بصورت پراکنده آمده ولی برای تفکیک آن، ضابطه مشخصی گفته نشده است که جامع افراد و مانع اغیار باشد. این تقسیماتی که از گذشته فقها نیز درباره آن بحث کرده اند، تقسیم حق به حق الناس و حق الله است. این تقسیم به اعتبار صاحب حق است. فقها از گذشته این تقسیمات را مورد توجه قرار داده و بصورت پراکنده وجوه افتراق این تقسیم را بیان نموده و البته گاهی به معیار این تقسیم اشاره کرده اند.

حق الله و حق الناس از مباحث مطرح در حقوق جزا نیز بوده و به معنای حقوق خداوند بر بندگان و حقوق مردم بر یکدیگر است.

ولی مساله ای که بدان توجه نشده یا کمتر توجه شده، این است که نسبت حق الله و حق الناس با حقوق عمومی و حقوق خصوصی چیست؟ عموم و خصوص من وجه یا تساوی یا تباین یا عام و خاص مطلق؟ برای پاسخ به این

سوال، هر کدام از این حقوق را دو به دو جداگانه باید در نظر گرفت. البته قبل از پاسخ به این سوال، لازم می نماید به سوالات دیگر پاسخ داده شود، مثل اینکه: معیار تشخیص حق الله و حق الناس چیست؟ وجوه افتراق و آثار تمایز حق الله از حق الناس چیست؟ که این موارد نیز خود نیازمند بحث جداگانه ای هستند. بنابراین در این اثر سعی بر آن شده است که به این سوالات جواب داده شود:

اعتبار تقسیم حق به حق الله و حق الناس: آیا تقسیم حق به حق الله و حق الناس صحیح است؟

معیار این تقسیم چیست؟

اقسام حق الله و حق الناس؟

مسئولیت کیفری و مدنی این تقسیم چیست؟

آیا حق الناس تابعی از حق الله است؟

آثار و وجوه افتراق حق به حق الله و حق الناس چیست؟

و در آخر و مهمتر از همه:

نسبت و رابطه بین حق الله و حق الناس و حقوق عمومی و حقوق

خصوصی چیست؟

تلاش شده است تا مطالب مربوط به حق الله و حق الناس در دو فصل

آورده شود. در فصل اول، ابتدا مفهوم حق و سپس مفهوم حق الله و حق الناس

بیان شده؛ در فصل دوم، ابتدا صحت و اعتبار این تقسیم بحث شده و سپس

معیار تمیز حق الله از حق الناس گفته شده که در ضمن آن مسئولیت کیفری و مدنی این تقسیم و تابعیت حق الناس از حق الله آمده است. در بند بعدی آثار و وجوه افتراق تقسیم حق به حق الله و حق الناس آمده است. و در آخر رابطه حق الله و حق الناس با حقوق عمومی و حقوق خصوصی بیان شده است.

در بخش پیوست، با توجه به اهمیت فراوان حق الناس در دین مبین اسلام و زندگی اجتماعی انسان ها، به ارائه احادیثی در خصوص حق الناس پرداخته می شود، باشد که تلنگری برای ما زمینیان گردد.

بهار ۱۴۰۱

امید سیامک و نجمه سبزی

www.ketab.ir

فهرست مطالب

عنوان صفحه

بخش اول: کلیات و مفاهیم

بند اول - مفهوم حق	۷
الف - معنای لغوی حق	۷
ب - معنای اصطلاحی حق	۸
بند دوم - ارکان حق	۱۰
بند سوم - اقسام حق	۱۲
بند چهارم - مناسبات حق و تکلیف (۱۳)	۱۷
الف - تفاوت حق و تکلیف	۱۸
ب - تلازم حق و تکلیف	۱۹
بند پنجم - مفهوم حق الله و حق الناس	۱۹
الف - مفهوم حق الله	۲۰
ب - مفهوم حق الناس	۲۴
انواع حقوقی که در حق الناس بایستی رعایت شود:	۲۵
رعایت «مال» مردم	۲۵
رعایت «جان» مردم	۲۶
رعایت «آبروی» مردم	۲۶
آیات	۲۷
روایات	۲۸

بخش دوم: تقسیم حق به حق الله و حق الناس

۳۹	مقدمه
۴۰	بند اول - اعتبار این تقسیم
۴۱	الف - اقسام حق الله (۱)
۴۱	اول: عبادات
۴۱	دوم: عقوبات
۴۲	ب - اقسام حق الناس (۲)
۴۲	اول: حقوق الناسی که جنبه جزایی دارند
۴۲	دوم: حقوق الناسی که جنبه جزائی و کیفری ندارند
۴۳	بند دوم - معیار تمیز حق الله از حق الناس
۴۶	بند سوم - وجوه افتراق حق الله و حق الناس
۴۶	الف - از نظر ادله اثبات جرم و دعوی
۴۶	۱. علم قاضی
۴۷	۲. شهادت بر شهادت
۴۸	۳. استخلاف
۴۹	۴. سوگند در حقوق الناس
۴۹	۵. شهادت
۵۰	۶. اقرار
۵۱	ب - از نظر آیین دادرسی
۵۱	۱. جواز قضاء بر غایب در حقوق الناس
۵۲	۲. شهادت تبرعی
۵۳	۳. ممانعت از اقرار (ایقاف عزم الغریم عن الاقرار)
۵۳	۴. رسیدگی و صدور حکم

۵۳.....	۵. قضاوت به هنگام فسق یا کفر شهود
۵۴.....	۶. حکم مکتوب قاضی دیگر
۵۴.....	۷. تنفیذ حکم قاضی قبلی
۵۵.....	۸. نقض حکم قاضی قبلی
۵۶.....	ج- از نظر اجرای مجازات
۵۶.....	۱. تداخل مجازاتها
۵۶.....	۲. کفالت و شفاعت
۵۷.....	۳. تاثیر توبه و قابلیت عفو و اسقاط
۵۸.....	۴. موضع اجرای مجازات بدنی
۵۸.....	۵. اجرای حکم
۵۹.....	۶. تلف شدن مجرم در اثر اجرای مجازات
۶۰.....	بند چهارم - نسبت حقوق الله و حقوق الناس با حقوق عمومی و حقوق خصوصی
۶۳.....	تفاوت های حق خصوص و عمومی:
۶۳.....	۱. از لحاظ هدف:
۶۳.....	۲. از لحاظ ماهیت:
۶۴.....	۳. از لحاظ مدعی:
۷۳.....	پی نوشتهای بخش اول
۷۵.....	پی نوشتهای بخش دوم
۵۳.....	منابع و مآخذ

بسم الله الرحمن الرحيم

سپاس خدایی را که به ما فرصت تقدیم اثر دیگری را عطا نمود تا در صف سربازان اعتلای دانش و فرهنگ این مرز و بوم حضور داشته باشیم. ناشر بر خود لازم می‌داند علاوه بر چاپ و انتشار اثر، از نویسندگان محترم، آقای محمد اسماعیل سیامک و خانم نجمه سبزی، از دانش‌آموختگان رشته حقوق، که این اثر به همت آن‌ها آماده چاپ شده، قدردانی نماید. همین‌طور از آقای علی مصطفی پور که بر ما همت نهاده و ویرایش این مجموعه را عهده دار شدند، کمال تشکر را داریم.

امیدواریم اثر حاضر مورد قبول حق و شما خواننده‌ی محترم قرار گیرد. همچنین خدمتی شایسته در حوزه‌ی حقوقی، فرهنگی و مذهبی باشد. انتشارات حماسه‌ی سخن بر آن است تا بر پایه‌ی تلاش و توانمندی‌های مؤلفین و مترجمین اندیشمند، کارآمد و زبده در جامعه‌ی حضوری مؤثر یابد و متون علمی، فرهنگی ارزشمندی را به جویندگان دانش تقدیم کند. این انتشارات در صدد است علی‌رغم چالش‌ها و دشواری‌های بزرگی که فراوی ناشران است، آثار خود را با کیفیتی عالی و با توجه به نیاز

دانش‌پژوهان و جامعه‌ی علمی کشور در راستای روش‌های نوین آموزشی و ارتقای علم در سطح جهانی و در خور شأن مخاطبین اندیشمند و فرهیخته عرضه نماید.

بدیهی است پیشنهادات و انتقادات سازنده‌ی تمامی عزیزان، ما را در بهبود کار و انجام هر چه بهتر وظیفه‌ای که بر عهده گرفته‌ایم، یاری خواهد کرد. نکته پایانی اینکه، به‌رغم دید وسیعی که در نگارش این اثر به‌کار رفته، بدیهی است که هرگز نمی‌تواند حاوی تمامی مطالب لازم و بایسته در این حوزه باشد. انتظار می‌رود عزیزان بر ما منت گذارند و با ذکر اشتباهات و کمبودها، ما را در ویرایش‌های آتی کتاب یاری دهند.

و من الله التوفیق

مرضیه سیامک

hamaseh.sokhan.publiction@gmail.com